

Mixen en masteren

Wat gebeurt er als je een demo van een leuke rocksong door twee professionele studiotijgers onder handen laat nemen? Beluister de tracks op de Interface cd en lees hier hoe onze contest 100% Af werkelijk 100% af kwam.

tekst en foto's Mark van Schaick > mark@interface.nl

De winnende track is van I2B1, maar aanvankelijk had de band dat zelf nog niet door. Degene die de demotrack had ingestuurd was namelijk geen bandlid. Andreas van den Akker, student Compositie en Productie aan de HKU (faculteit Kunst, Media en Technologie in Hilversum) had I2B1 opgenomen bij wijze van studieobject. I2B1's frontman Maarten Bokslag doet Compositie, Productie en Performance, en beiden hebben geleerd dat samen-

werken buiten de lokalen net zo leerzaam kan zijn als ervaringen delen op school.

Sander van Herk van Stustustudio in Loenen aan de Vecht was zo vriendelijk om Andreas gratis studiotijd te geven. In een weekend nam I2B1 met hulp van technicus Gijs Borstlap in Pro Tools 3.1 een aantal demotracks op. Andreas vertelt dat het mic'en van de Vox-versterker waarover gitarist Justin Stoppelenburg speelde wat moeizaam verliep. Het

drumstel van Boris Manintveld stond in een grote ruimte, met microfoons op afstand voor een geluid met veel ambiance. De bas van Steven Brautigam is in een aparte ruimte opgenomen, zowel met mic als direct.

Over vier van de toen opgenomen songs was de groep wel te spreken, en dankzij Andreas kwamen er daarvan twee op de Interface-burelen terecht. Een reggaetrack die wel sfeer had maar niet bleef hangen, en *Backup*, een rocknummer dat onmiddellijk een reactie losmaakte bij ondergetekende en vervolgens bij de verzamelde jury. *Backup* heeft iets, was de algemene indruk, al kwam dat 'iets' nog niet geheel uit de verf. En juist dat feit maakte het nummer ook aantrekkelijk voor Attie Bauw. 'Deze track had enthousiasme en was niet zo netjes afgemeten als de meeste andere tracks die de laatste selectie haalden,' vertelt hij. 'Het nummer bood mij ruimte om in te kunnen werken.'

Bauwhaus

In de week van 9 oktober heeft Sander van der Reijken van Digidesign Nederland de Pro Tools-tracks van *Backup* bekeken en verder voor Attie voorbereid. Dat was niet veel werk; de band had het netjes aangeleverd. Na het inladen van de tracks beluisterde Attie *Backup* en kwam een aantal problemen tegen. Toen op donderdag 12 oktober Maarten (naast zanger ook songschrijver) en Boris Attie's Bauwhaus in Amsterdam-Zuid betraden, konden de handen uit de mouwen.

Attie: 'Allereerst was daar de drumsound die opgevizeld moest worden. Die klonk ver weg en bleef erg in het laag hangen. Ik wilde hem dichterbij halen

Bauwhaus:
editwindow in Pro Tools -
je ziet twee mixversies van
Backup naast elkaar

Af maar!

Attie Bauw samen met Andreas en Maarten achter de knoppen in de Bauwhaus studio; Digidesign's Sander van der Reijken kijkt toe

en meer definitie geven. De snare was vrij... vals. Tweetonig, conflicterend. Kan aan de stemming hebben gelegen, maar ook aan de manier van spelen. Ik heb dus wat samples getriggerd op het snaregeluid, om het mooier te maken. De bassdrum was prima. In de overheads voor de bekkens hoorde ik een faseprobleem. Dat mengde niet lekker met de rest van de kit... En dan was er nog de gitaar, die niet goed klonk. Een simpele tip: neem een gitaar ook altijd direct op. Bij bas is dat heel gebruikelijk, maar bij gitaar om de een of andere reden niet. Experimenteer met microfoons, maar zorg ook dat je het directe signaal hebt, zodat je dat achteraf nog kunt re-ampen. Hetzij virtueel, hetzij via een versterker. Dat had hier echt geschied. De gitaar was ook niet gedubbeld. Daarmee miste ik iets in het stereobeeld. Wat ik heb gedaan is het volgende: in zo'n nummer zitten een heleboel herhalingen. Ik heb een stuk gitaar uit maat 2 achter maat 4 geplakt, enzovoorts, om een wat breder geluid te creëren. Daarbij moest ik wel af en toe wat timestretchen omdat dit geen muziek is die op een click is gespeeld en er dus allerlei kleine tijdsverschillen zijn van maat tot maat. Let wel: dit is een noodoplossing, maar goed te doen.'

Van elf uur 's ochtends tot elf uur 's avonds was Attie in de weer. De volgende dag ging het vrolijk verder,

'Ik krijg in dit geval op een presenteerblaadje het werk dat door iemand anders is gedaan, met fouten en al. Dat is het lastige van alleen een mixklus, je mist de voorgeschiedenis.' - Attie Bauw

al was het dan slechts een kwestie van enkele uren werk. Terugkijkend zegt Maarten: 'Ik trok het niet meer hoor, donderdagavond. Wij dachten: een uurtje of acht werken en dan naar huis. Maar Attie ging maar door.'

Attie: 'Ik kreeg in dit geval op een presenteerblaadje het werk dat door iemand anders is gedaan, met fouten en al. Dat is het lastige van alleen een mixklus, je mist de voorgeschiedenis. Leuk aan dit nummer was dat de drive zo goed te voelen was. Die heeft de band goed overgebracht, al moet Maarten nog wel iets aan zijn Engels doen. Maar de mix was... alsof de speaker achterover stond. De hoge tonen naar achteren, het laag ver naar voren, grof gezegd. Ik heb geprobeerd de speaker weer rechtop te zetten.'

Knippen

Tijdens het uitzoeken van de tracks van *Backup* kwam Attie erachter dat er acht maten trompetsolo in het middenstuk hadden gezeten. 'Een stijlbreuk. Als die

solo er nog was geweest had ik dit nummer niet gekozen, denk ik. Zoiets werkt alleen als het briljant is gedaan. Goed dat ze dat zelf hebben aanvoeld, maar die acht maten zaten er nog in.' Attie besloot te gaan knippen om de song compacter te maken. Ook verwijderde hij de 'oooooh'-achtergrondzang omdat het zijns inziens aan het geheel afdeed.

Attie besloot vervolgens een tamboerijn toe te voegen die op de demo geheel ontbrak. 'Als de ritmische informatie niet goed te horen is, de zes-tienden op de hihat bijvoorbeeld, dan is het geluidsbeeld niet af. Daarom heb ik een tamboerijn toegevoegd die hoog toevoegt aan het tommritme. Die geeft je houvast. Maar dat vereiste wel dat ik een beatmap maakte van het hele nummer, omdat het nu eenmaal geen computerbeat heeft. Dat kostte me een paar uur.'

Een bekende truc om een digitaal signaal een ander, warmer karakter te geven, is het door een analoge apparaat te halen. In het geval van *Backup*

>>

100% Af van start tot finish

Ter gelegenheid van het verschijnen van editie 100 van *Interface* schreef de redactie samen met Digidesign een wedstrijd uit onder de naam 100% Af. Met het inzenden van een demotrack maakte iedere act of soloartiest uit Nederland of België kans op een professionele mix- en mastersessie door respectievelijk Attie Bauw en Sander van der Heide. Kort na het van start gaan van de contest haakte NCRV's Ongekend Talent in als partner. Op de sluitingsdatum, 31 augustus, waren er bijna 900 tracks binnen, in stijl variërend van deathmetal tot ambient en van house tot hoempa. Een voorselectie werd gemaakt door redactieleden en medewerkers van *Interface*, Sander van der Reijken van Digidesign Nederland en het team van Ongekend Talent. Uit de overgebleven elf tracks koos Attie Bauw degene die hem het meest inspireerde tot het maken van een mix: *Backup* van de band I2B1. De overige tien tracks werden geplaatst op *Interface.nl*, waarna bezoekers van de site *The Other Side* van Avigail bedeedden met de publieksprijs. Op 12

november, net na het ter perse gaan van deze editie, stond 100% Af centraal tijdens Power To Create op het SAE Institute in Amsterdam. Attie Bauw legde in het bijzijn van de winnende band aan een volle zaal uit welke keuzes hij maakte tijdens het mixen van *Backup* en waar een artiest die zelf een demo-opname wil mixen aan moet denken. Avigail kreeg uit handen van Sander van der Reijken haar publieksprijs uitgereikt, het audio/midi-productiepakket Digidesign Mbox2, uitgebreid met de Digidesign Music Production Toolkit ter waarde van € 900,-.

www.interface.nl
www.digidesign.com
www.bauwhaus.nl
www.polyhymnia.nl
www.ongekendtalent.nl

 Interface
ONGEKENDTALENT - NL

>> heeft Attie de mix in zijn geheel door de Telefunken V76 heen gehaald, een oude en zeldzame preamp die vaak een rol speelt in zijn werk. Vervolgens ging het geheel terug het digitale domein in. Van digitaal naar analoog naar digitaal, dus. Andreas: 'Dat maakte echt een bizar verschil.'

Maarten kreeg van Attie een 24-bit, 48kHz master mee, met het linker- en rechterkanaal als aparte wav-files. En toen: champagne! Backup was bijna 100% Af.

Polyhymnia

Woensdag 18 oktober. Maarten leerde een goede les: zet de wekker als je een afspraak hebt in een van de beste en duurste masteringstudio's van Nederland. Een uurtje later dan de bedoeling was stapte hij Polyhymnia in Baarn binnen, waar Sander van der Heide Attie's mix van *Backup* zou masteren. Voor Sander bleek het een betrekkelijk eenvoudige klus, vergeleken met het ontcijferen en masteren van allerhande archiefopnames van het Concertgebouworkest onder leiding van Bernard Haitink, waar hij de rest van de week aan werkte.

Attie had Sander al laten weten waar wat hem betreft de prioriteiten lagen in het geval van *Backup*. Hij had hem een beeld geschetst van het karakter van het liedje. Sander's doel was om er een radiovriendelijke master van te maken. Na de bestanden van Attie's versie van *Backup* te hebben gecontroleerd vroeg hij Maarten en Justin (gitaar, achtergrondzang) naar hun muzikale referentiekader bij de demo-opnames. Via de iTunes-bibliotheek beluisterden ze een aantal tracks van uiteenlopende bands, waaronder The Kooks, Arctic Monkeys, Smash

Sander van der Heide achter de knoppen in Polyhymnia Studio 3; Maarten en Justin luisteren aandachtig

Mouth, Mute Math en Jet. Streams rechtstreeks van internet door B&W 80X Nautilus-speakers gehaald, dat klonk lang niet gek...

Sander laadde de Pro Tools-bestanden van Attie in Pyramix Virtual Studio in. Ook al staat hem een keur aan digitale en analoge equalizers, limiters en compressors ter beschikking, waaronder Weiss' 102 Series modulaire systeem en de SPL PQ analoge eq, hij draaide relatief weinig aan de knoppen. Hij luisterde echter des te meer; vertrouwen op je oren kan in een ruimte die voor € 150.000 akoestisch is aangepast zodat het geluidsbeeld volledig ongekleurd is. Sander concentreerde zich op de structuur en intensiteit van *Backup* en dacht hardop na over waar hij het nummer

wat extra punch of dynamiek kon meegeven.

Stukje bij beetje kregen deelgebieden meer definitie; de zang kwam subtiel naar voren, het sublaag gaf het ritme nog meer kracht. Dit alles gebeurde op een laag volume - zo werkt Attie trouwens ook. Het is de enige manier om de balans tussen de diverse frequentiegebieden goed te horen.

Na een uur of twee tweaken en luisteren, luisteren en nog eens luisteren was het eindelijk zover. *Backup* stond in een finale, gemasterde versie op een vers

Polyhymnia: je ziet links Pyramix Virtual Studio, en rechts The Penguin, het remote control surface voor Weiss' 102 Series modular signal processing system

Hoer je het? Maarten probeert vat te krijgen op het verschil tussen 48 en 44.1kHz

gebrande cd. Bij wijze van epiloog ontspoon zich een discussie over het verschil in karakteristiek tussen de 48kHz- en de 44.1kHz-versie. Ja, dat verschil was wel degelijk te horen! Maar dan: wat klonk mooier of beter? Het had een lange dag kunnen worden, maar Sander besloot terug te gaan naar meneer Haitink...

En toen...

Een maand later heeft I2B1 zich omgedoopt tot Mr Knowitall. Bij *Backup* heeft de groep een videoclip gemaakt, radio-aandacht is verzekerd, nieuwe opnames staan gepland. Wat de jongens hebben begrepen is dat je als band én als individuele muzikant een paar keer door dit hele traject heen moet voor je weet waar je heen wilt. Opnemen, mixen, masteren. Eindeloos veel keuzes maken. Het lijkt verdorie het leven zelf wel. ■